

Druhu!

Jesteś przybocznym w drużynie i myślisz o jej przejęciu lub założeniu własnej? Chcesz objąć lub założyć gromadę zuchową? Nadszedł zatem czas na to, abyś został instruktorem ZHR.

W tym liście chcemy opisać drogę, jaką powinieneś przebyć, aby zdobyć stopień instruktorski. Chcemy dać Ci także parę wskazówek, które przydadzą się w realizacji próby. Droga, na którą wkraczasz choć nie łatwa to warta jest wysiłku, a służba instruktorska przyniesie Ci wiele satysfakcji, tak jak nam wiele jej przyniosła.

Jeśli po przeczytaniu listu nadal będziesz miał pytania, zadaj je opiekunowi, lub komisji pod adresem ki-maz@zhr.pl.

Na początek warto wiedzieć...

Kim jest przewodnik?

Przewodnik to instruktor przygotowany do objęcia funkcji drużynowego, charakteryzujący się zgodną z Prawem Harcerskim, chrześcijańską postawą, mogącą służyć za wzór młodszemu, posiadający odpowiednie predyspozycje oraz niezbędną wiedzę i umiejętności do poprowadzenia gromady zuchowej lub drużyny harcerskiej. Stopień przewodnika jest „licencją” na prowadzenie samodzielnej pracy wychowawczej z młodzieżą przy pomocy metody harcerskiej na funkcji drużynowego i uprawnia do objęcia tej funkcji w ZHR.

Zanim przystąpisz do zdobywania stopnia wybierz opiekuna próby

Próbę przewodnikowską odbywa się pełniąc funkcję przybocznego. Najbardziej naturalnym byłoby więc, aby twoim opiekunem został Twój drużynowy. Współpracujecie na co dzień i z pewnością sam dobrze wie na co Cię stać, zna też twoje słabsze strony. Pomoże Ci więc tak ułożyć próbę, aby w jej wyniku zwiększyły się Twoje kompetencje. Może też stale obserwować Twoje postępy i na bieżąco udzielać Ci pomocy, rad i wskazówek a przy tym będziesz mógł liczyć na Jego pomoc w czasie realizacji próby.

Jeśli jednak z jakichkolwiek powodów wolałbyś, aby Twoim opiekunem był inny instruktor – masz do tego prawo.

Jeśli wybrany opiekun prowadzi aktualnie inną drużynę, powinieneś na czas próby przenieść się do niej i zostać jego przybocznym. Taka sytuacja może się zdarzyć wówczas, gdy masz zamiar zostać np. wodzem zuchowym - jest oczywiste, że powinieneś najpierw pełnić funkcję przybocznego w gromadzie. Podobnie jeśli chcesz odbyć próbę w innej drużynie niż ta, w której obecnie działasz, pod okiem innego drużynowego - również masz do tego prawo.

W każdym z przypadków gdy próbę realizujesz jako przyboczny w drużynie prowadzonej przez Twojego opiekuna (macierzystej, lub tej do której się przenieśliś) Komisja Instruktorska będzie wymagać aby Opiekun miał otwartą próbę na stopień podharcmistra. Jeśli jest już podharcmistrem lub harcymistrzem - tym lepiej.

Gdy wybrany przez Ciebie opiekun nie prowadzi aktualnie własnej drużyny, możesz być przybocznym w dotychczasowej lub innej wybranej przez Ciebie drużynie za zgodą jej drużynowego. Jednak w takiej sytuacji Twój opiekun musi posiadać stopień min. podharcmistra.

Wymóg ten podyktowany jest koniecznością posiadania przez niego znacznego doświadczenia instruktorskiego, które jest niezbędne w niezbyt naturalnej sytuacji, jaka się wtedy wytworzy. Będziesz bowiem wykonywał zadania próby pracując na rzecz drużyny, za którą nie odpowiada Twój opiekun. To będzie wymagało od Ciebie, opiekuna i drużynowego precyzyjnego uzgodnieniacharakteru zadań próby oraz sposobu nadzoru nad ich wykonaniem. Opiekun będzie musiał umiejętnie i taktownie ułożyć swoje relacje z drużynowym, aby nie ingerować w pracę drużyny, a jednocześnie mieć wpływ na przebieg Twojej próby.

Komisja instruktorska nie odmówi zatwierdzenia wybranego przez Ciebie opiekuna, jeżeli spełni on powyższe wymagania. Nie może Ci też narzucić opiekuna jakiego sobie nie życzysz. Opiekunem próby zawsze powinien być instruktor, który jest dla Ciebie mistrzem i do którego masz zaufanie.

Co opiekun powinien zrobić dla Ciebie?

Zdobywając stopień instruktorski powinieneś mieć **regularny kontakt** ze swoim opiekunem. Masz prawo oczekiwać, że opiekun zaangażuje się w realizację próby. Wzajemne kontakty powinny służyć dopełnianiu wiedzy i umiejętności instruktorskich, dlatego nie należy unikać rozmów, sporów, dyskusji, konfrontacji, różnicy zdań, wspólnych poszukiwań. Twój opiekun nie może być jedynie osobą zajmującą się pilnowaniem, abyś terminowo i dokładnie wykonał zadania. Musi dokładnie znać Twoją sytuację i pozycję w drużynie oraz bieżące zaangażowanie harcerskie. Wiedzieć o Twoich porażkach i sukcesach. Niezbędne jest, abyście prowadzili rozmowy dotyczące całości Twojej pracy instruktorskiej. Wasze dyskusje nie mogą ograniczać się do aktualnych zadań, ale muszą dotyczyć także spraw głębszych – idei, metody, programu, istoty ruchu harcerskiego i skautowego, zasad organizacji.

Czasem trudno obiektywnie spojrzeć na samego siebie – opiekun jest osobą z własnymi doświadczeniami i dystansem do wielu spraw. Spojrzenie na siebie jego oczami może być dla Ciebie bardzo cenne i niezwykle odkrywczе; **pomoże Ci ocenić Twoje mocne i słabe strony**, i to nie tylko na niwie instruktorskiej.

Niełatwo jest stwierdzić, czy zadania, które sobie stawiasz, są na poziomie wystarczająco wysokim, aby pomogły Ci urosnąć instruktorsko w czasie realizacji próby – opiekun ma większe doświadczenie i **lepiej dostrzega najczęściej występujące problemy**.

Może się okazać, że pewne Twoje pomysły ciężko będzie osadzić w rzeczywistości pracy drużyny – opiekun **może pomóc dostosować Twoje zamierzenia** do potrzeb i możliwości drużyny czy gromady, w której działasz.

W trakcie realizacji próby nierzadko przychodzą momenty słabości i zniechęcenia – opiekun może stać się dla Ciebie oparciem, dostarczyć Ci motywacji i pomóc w trudnych sytuacjach. Czasem **może być także głosem sumienia**, przypominającym o podjętych zobowiązaniach.

Praca z opiekunem jest również lekcją pokory, treningiem dyskusji i konfrontacji swoich racji z opinią osoby starszej, bardziej doświadczonej. W ten sposób **uczysz się ufać i współdziałać** w środowisku instruktorskim. Kiedy do niego wejdiesz na dobre, przyda Ci się doświadczenie wyniesione z pracy z opiekunem.

Co jeszcze powinieneś wiedzieć o pracy z opiekunem?

Opiekun sporządzi swój własny **plan pracy** z Tobą jako jego podopiecznym. Zostanie on umieszczony w karcie próby. Plan nie musi być nadmiernie szczegółowy, ale powinien dostarczyć Ci informacji o tym, jak opiekun zamierza z Tobą pracować, na co możesz liczyć z jego strony i czego będzie od Ciebie wymagał. Dla Komisji Instruktorskiej to ważny materiał – pozwoli nam stwierdzić, czy opiekun poważnie i rzetelnie podchodzi do swoich obowiązków i czy faktycznie chce i może Ci pomóc.

Twój opiekun będzie Twoim Mistrzem, będzie Ci przekazywał swoją wiedzę, umiejętności i doświadczenie. Będzie też Twoim starszym bratem, będzie Cię wspierał i pomagał Ci, gdy zajdzie potrzeba. Na czas realizacji próby opiekun stanie się także *de facto* przedstawicielem Komisji Instruktorskiej, nadzorującym i oceniającym jej przebieg. Kiedy Komisja zbierze się, aby podjąć decyzję czy zaliczyć Ci próbę, będzie polegała także na jego opinii.

Jeśli wybrałeś już opiekuna, który spełnia wymagania i zgodził się pełnić tę rolę, możecie wspólnie przystąpić do planowania zadań próby.

Zadania w próbie instruktorskiej

Wspólnie z opiekunem zaprojektujcie próbę składającą się z 10-15 zadań, których realizacja pozwoli najpierw opiekunowi, a następnie Komisji Instruktorskiej stwierdzić, że posiadasz umiejętności i masz doświadczenie konieczne do prowadzenia danej jednostki – drużyny harcerskiej lub gromady zuchowej. Listę przykładowych zadań znajdziesz poniżej. Zakładamy, że masz już wiedzę z zakresu stosowania odpowiednich narzędzi metodycznych i typowych form pracy zuchowej lub harcerskiej. Jeżeli nie - powinieneś czym prędzej ukończyć właściwy kurs przedinstruktorski i instruktorski. Jeśli masz jakieś pytania lub wątpliwości metodyczne, porozmawiaj z opiekunem.

Sama próba nie ma na celu sprawdzenia Twojej wiedzy, lecz tego, czy potrafisz ją zastosować w praktyce, czy posiadasz **umiejętności** konieczne do osiągnięcia sukcesu w pracy z drużyną. Próba ma Ci też dostarczyć niezbędnego **doświadczenia** w posługiwaniu się wybraną przez Ciebie metodyką.

Ułóż zadania próby tak, aby wykazać, że potrafisz biegle posługiwać się wybraną metodyką. Jeśli masz w tym jakieś braki - proś opiekuna o pomoc w przygotowaniu się i realizacji odpowiednich zadań. Nie obawiaj się dobierać zadania tak, aby obejmowały właśnie te zagadnienia, w których czujesz się słabiej - jednym z celów próby jest zdobycie niezbędnych umiejętności w tych właśnie obszarach. Im skuteczniej zredukujesz niedostatki w trakcie próby, tym mniej błędów popełnisz później jako drużynowy. Nie dziw się też, gdy Twój opiekun będzie Ci proponował umieszczenie w próbie zadań, o których teraz myślisz, że są dla Ciebie zbyt trudne. Na tym właśnie polega próba, a ważnym jej celem jest dowiedzenie Komisji Instruktorskiej, opiekunowi i przede wszystkim samemu sobie że posiadasz niezbędne kompetencje do podjęcia roli samodzielnego wychowawcy kilkudziesięciu chłopców. Podejmij wyzwanie licząc na pomoc zestrony opiekuna. I bądź pewien, że Komisja Instruktorska doceni Twoją odwagę w mierzeniu się z trudnościami. Największą wartość ma taka próba, w której faktycznie dochodzi do zdobycia przez Ciebie nowych umiejętności i doświadczenia.

W zależności od tego, czy zdobywasz stopień pełniąc funkcję przybocznego w gromadzie zuchowej, drużynie harcerskiej, czy drużynie wędrowniczej, zadania próby powinny mieć nieco inny charakter i obejmować nieco inne zagadnienia.

Planując zadania próby powinieneś uwzględnić w nich wymienione niżej umiejętności. Kiedy przy zamknięciu próby Twój opiekun potwierdzi, że wykazałeś się w tych dziedzinach biegłością i zdobyłeś odpowiednie doświadczenie, wszyscy będą mieli pewność, że jesteś dobrze przygotowany do objęcia funkcji drużynowego.

Wykaz umiejętności wymaganych od drużynowego.

Gromada zuchowa

1. Stosowanie systemu pryzmat:
  - a. prowadzenie dokumentacji systemu pryzmat,
  - b. wizualizacja osiągnięć zuchów.
2. Stosowanie systemu szóstkowego:
  - a. organizacja zabaw w podziale na szóstki,
  - b. organizacja gier i konkursów pomiędzy szóstkami.
3. Stosowanie podstawowych narzędzi oddziaływania indywidualnego - systemu sprawności i gwiazdek zuchowych:
  - a. rozpoznawanie najbardziej widocznych potrzeb rozwojowych poszczególnych zuchów,
  - b. układanie indywidualnych prób na gwiazdkę z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych poszczególnych zuchów,
  - c. projektowanie i prowadzenie cykli zabawowych na sprawność.
4. Stosowanie podstawowych form pracy zuchowej:
  - a. projektowanie i prowadzenie majsterek,
  - b. projektowanie i prowadzenie teatrzyków,
  - c. prowadzenie kręgu rady
  - d. wykorzystanie obrzędowości gromady.
5. Planowanie rozwoju religijnego zuchów:
  - a. projektowanie wraz z kapłanem/duszpasterzem gromady planów oddziaływania w stosunku do poszczególnych zuchów w zakresie rozwoju religijnego,
  - b. prowadzenie z gromadą wybranych form pracy religijnej (wspólna modlitwa, bibliodrama itp.).

6. Planowanie i organizacja zbiórek gromady:
  - a. planowanie i prowadzenie zbiórek gromady.
7. Planowanie i organizacja wycieczek, biwaków i kolonii zachowowych:
  - a. planowanie i prowadzenie wycieczek i biwaków gromady (z nocowaniem),
  - b. planowanie i prowadzenie istotnych fragmentów programu kolonii zachowowej.
8. Programowanie i dokumentowanie pracy gromady:
  - a. sporządzanie planu pracy gromady w oparciu o metodykę zachową i program uwzględniający potrzeby środowiska, w jakim działa gromada oraz indywidualne potrzeby rozwojowe zuchów,
  - b. prowadzenie dokumentacji programowej gromady.
9. Współpraca z rodzicami zuchów:
  - a. utrzymywanie kontaktu z rodzicami, np. poprzez e-mail, zebrania informacyjne lub przedsięwzięcia
  - b. adresowane do rodziców, a wymagających współdziałania z nimi,
  - c. prowadzenie indywidualnych rozmów w kwestiach wychowawczych z rodzicami zuchów.
10. Współpraca z parafią i szkołą:
  - a. planowanie i prowadzenie wspólnych działań z dyrektorem szkoły/nauczycielem/duchownym w reakcji na problemy wychowawcze środowiska, w którym działa gromada.

Drużyna harcerska

1. Stosowanie systemu zastępowego:
  - a. prowadzenie zbiórek ZZ,
  - b. prowadzenie zajęć szkoleniowych na kursie zastępowych, w tym w zakresie planowania zbiórek zastępów,
  - c. prowadzenie zbiórek RD,
  - d. prowadzenie wizytacji zbiórek zastępów, formułowanie wniosków i rozmawianie o nich z zastępowymi,
  - e. planowanie i kierowanie zadaniami drużyny wymagającymi współdziałania zastępów; motywowanie, delegowanie zadań, koordynowanie, rozliczanie, ewaluacja,

- f. projektowanie i prowadzenie współzawodnictwa pomiędzy zastępami w formie turniejów, gier, punktacji obozowej lub śródrocznej itp.
2. Stosowanie podstawowych narzędzi oddziaływania indywidualnego - systemu sprawności i systemu stopni harcerskich:
  - a. identyfikowanie ponadprzeciętnych uzdolnień (talentów) harcerzy i motywowanie do ich rozwijania,
  - b. motywowanie harcerzy do wybierania i zdobywania sprawności,
  - c. prowadzenie prób na sprawności na trzech poziomach trudności,
  - d. organizowanie szkoleń z technik harcerskich i zaliczanie wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności,
  - e. identyfikowanie potrzeb rozwojowych poszczególnych harcerzy, w fizycznej, umysłowej, emocjonalnej, społecznej, wolitywnej i duchowej sferze dojrzewania,
  - f. wyznaczenie indywidualnych prób na stopień młodzika, wywiadowcy i ćwika, w sposób uwzględniający potrzeby rozwoju poszczególnych harcerzy i dostarczający im motywacji oraz technik do pracy nad sobą,
  - g. prowadzenie rozmów oceniających i zamykających próby indywidualne,
  - h. zorganizowanie biegów i prób końcowych na stopnie młodzika, wywiadowcy, ćwika,
  - i. planowanie zajęć drużyny (zbiórek, wycieczek, zajęć obozowych) z uwzględnieniem indywidualnych zadań harcerzy związanych ze zdobywanymi przez nich stopniami i sprawnościami.
3. Stosowanie podstawowych form pracy harcerskiej:
  - a. wygłaszanie gawęd,
  - b. prowadzenie ognisk tematycznych,
  - c. projektowanie i organizowanie taktycznych gier terenowych,
  - d. planowanie i organizowanie podchodów oraz obrony obozu przed podchodzącymi,
  - e. projektowanie zwiadów terenowych (krajoznawczych, społecznych itp.),
  - f. organizowanie biegów na stopnie młodzika i wywiadowcy.
4. Planowanie i organizacja zbiórek drużyny:
  - a. planowanie i prowadzenie różnorodnych pod względem treści i formy zbiórek drużyny.
5. Planowanie i organizacja wycieczek, biwaków i wypraw drużyny:

- a. planowanie i prowadzenie wielogodzinnych wycieczek drużyny (z posiłkami, bez nocowania),
  - b. planowanie pod względem kwatermistrzowskim i programowym oraz prowadzenie i podsumowywanie kilkudniowych biwaków bądź wypraw drużyny,
  - c. znajomość instrukcji wewnętrznych ZHR dotyczących wycieczek i biwaków oraz podstawowych wymogów państwowych odnoszących się do bezpieczeństwa.
6. Prowadzenie gospodarki drużyny:
- a. organizacja zbierania i rozliczanie składek członkowskich w drużynie,
  - b. planowanie i organizowanie akcji zarobkowych drużyny,
  - c. planowanie i kierowanie pracami zastępów przy konserwacji sprzętu drużyny,
  - d. prowadzenie dokumentacji finansowej i sprzętowej drużyny.
7. Obozownictwo:
- a. planowanie programu pracy obozu,
  - b. wykonywanie obowiązków oboźnego na obozie drużyny - nadzorowanie realizacji programu, służb kuchennych i wartowniczych, kąpieli, wymarszów itp.),
  - c. rozplanowanie obozu w terenie i zaprojektowanie urządzeń obozowych spełniających warunki zawarte w instrukcji Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącej organizacji obozu w miejscach nieposiadających stałej infrastruktury,
  - d. kierowanie budową dużej wspólnej budowli obozowej (kuchnia, stołówka, sanitariaty itp.),
  - e. znajomość instrukcji wewnętrznych ZHR dotyczących obozowania, w tym obozowania nad wodą, a także podstawowych wymogów państwowych odnoszących się do wypoczynku dzieci i młodzieży.
8. Planowanie rozwoju religijnego harcerzy:
- a. projektowanie wraz z kapłanem/duszpasterzem drużyny planów oddziaływania w stosunku do poszczególnych harcerzy w zakresie ich rozwoju religijnego,
  - b. prowadzenie z drużyną wybranych form pracy religijnej (oprawa Mszy św., wspólna modlitwa, krąg biblijny, dzień skupienia, rekolekcje itp.).
9. Programowanie i dokumentowanie pracy drużyny:
- a. sporządzanie rocznego planu pracy drużyny w oparciu o metodykę harcerską i program uwzględniający potrzeby środowiska, w jakim działa drużyna oraz indywidualne potrzeby rozwojowe harcerzy,
  - b. prowadzenie dokumentacji programowej drużyny.

10. Współpraca z rodzicami harcerzy:

- a. organizowanie i prowadzenie zebrań informacyjnych z rodzicami harcerzy na temat planowanych przedsięwzięć drużyny np. obozu,
- b. utrzymywania kontaktu z rodzicami za pomocą form komunikacji elektronicznej,
- c. organizowanie przedsięwzięć wymagających współdziałania z rodzicami,
- d. prowadzenie indywidualnych rozmów z rodzicami harcerzy na tematy związane z podejmowanym w drużynie oddziaływaniem wychowawczym.

11. Współpraca z parafią i szkołą:

- a. planowanie i prowadzenie wspólnych przedsięwzięć z dyrektorem szkoły/nauczycielem/proboszczem miejscowej parafii/wikarym w reakcji na problemy wychowawcze środowiska, w którym działa drużyna.

Drużyna wędrownicza

Uwaga! Komisja Instruktorska Mazowieckiej Chorągwi Harcerzy nie zaleca odbywania prób przewodnikowskich w drużynach wędrowniczych. Drużynowym wędrowników powinien być instruktor co najmniej w stopniu podharcmistra z bogatym doświadczeniem instruktorskim, zdobytym w prowadzeniu gromady zuchowej lub harcerskiej. Komisja Instruktorska dopuszcza takie próby tylko w wyjątkowych sytuacjach i po uzyskaniu indywidualnej zgody komendanta chorągwi.

Jak widzisz, ten wykaz jest kopalnią pomysłów na to, czym powinieneś się zająć podczas próby. Zdobyć tych umiejętności będzie twoim celem. A forma?

Kilka prostych podpowiedzi, które pomogą Ci właściwie sformułować konkretne zadania próby

- Zadania muszą być konkretnie i jasno sformułowane, co ułatwi zarówno zrozumienie ich sensu, jak i właściwe ich wykonanie oraz weryfikację.
- Projektując zadania należy określić konkretne, mierzalne efekty, jakie ma przynieść ich realizacja i wskazać miernik oceny tych efektów. To pozwoli ocenić ich wykonanie w sposób obiektywny. Na przykład, planując zadanie „biwak drużyny” określasz, że zostanie ono uznane za pomyślnie zrealizowane, jeśli frekwencja przekroczy 80% stanu drużyny, każdy harcerz zdobędzie co najmniej dwie sprawności, każdy zrealizuje przynajmniej jedno zadanie w próbie na stopień, biwak zostanie prawidłowo zgłoszony i rozliczony. Miernika nie należy mylić z materiałem potwierdzającym. W naszym przykładzie materiałem potwierdzającym może być plan pracy biwaku, rozkaz przyznający sprawności, kopia zgłoszenia i potwierdzenie rozliczenia.
- Zadania nie mogą polegać tylko na projektowaniu („Napiszę plan pracy”), ale również na realizacji („Na podstawie mojego planu pracy zorganizuję obóz/biwak/akcję poborową itp.”).

- Zadania muszą być realne, to znaczy możliwe do wykonania, a zaplanowane efekty osiągalne – ważne jest to, co się zrobi, a nie to, co by się zrobić chciało. Raz jeszcze warto przemyśleć miernik wykonania zadania – czy jest określony realistycznie?
- Zadania muszą być tak dobrane, aby odpowiadały na aktualne potrzeby drużyny/gromady i środowiska w jakim ona działa. Nie będziesz ich realizował w próżni, tylko w konkretnej drużynie, do której należą konkretni chłopcy.
- Jednocześnie zadania powinny być rozwojowe także dla Ciebie. Realizując je powinieneś w praktyce zastosować posiadana wiedzę i umiejętności oraz zdobyć biegłość i doświadczenie w pracy metodycznej.
- Staraj się unikać zadań bardzo złożonych; przyjdzie na nie czas w próbach na kolejne stopnie. W próbie przewodnikowskiej lepiej mieć większą liczbę prostych zadań. Kiedy przy złożonym zadaniu powinie Ci się noga, choćby na jednym małym jego elemencie, ryzykujesz niezaliczenie dużej części próby. Gdy realizujesz proste zadania i jedno z nich nie wyjdzie, po prostu wykonasz je ponownie z lepszym skutkiem lub zaproponujesz zadanie zamienne, oszczędzając w ten sposób dużo cennego czasu.
- Nieodłącznym elementem realizacji zadań powinna być regularna praca z opiekunem. Raz jeszcze odwołujemy się do planu pracy opiekuna z podopiecznym.
- Zdobywający stopień powinien być w pełni przekonany do wszystkich elementów próby – to w końcu Twoja próba, a nie opiekuna.
- Zadania powinny być sformułowane w pierwszej osobie („zrobię...”, „będę prowadził ....”, „opracuję...”, „wdrożę...”), co ma dość istotny aspekt motywacyjny.
- **Zadania muszą dotyczyć pracy wychowawczej i nie mogą ograniczać się tylko do wyczynów organizacyjnych.**

Projektując zadania, pamiętaj o podstawowych narzędziach metodycznych, którymi dysponujesz: systemie zastępowym (szóstkowym, patrolowym, sekcyjnym), stopniach i sprawnościach. Korzystaj z możliwości, jakie stwarzają, uwzględniaj je w zadaniach, stawiaj na ich doskonalenie i zdobywanie doświadczenia w ich skutecznym wykorzystywaniu. Nie zapominaj o tym, że harcerstwo to m.in. ruch na świeżym powietrzu – działanie, a nie gadanie (poza spotkaniami z Komisją Instruktorską, rzecz jasna).

Mamy nadzieję, te rady pomogą Ci w przygotowaniu próby. Masz już jakieś pomysły? Skonfrontuj je z opiekunem. Słowo „konfrontacja” nie jest tu przypadkowe – to musi być prawdziwa dyskusja; można nawet powiedzieć: im bardziej zażarta, tym lepiej. Warto wspólnie z opiekunem debatować nad każdym zadaniem. Aby ułatwić dojście do właściwych wniosków odpowiedzcie wspólnie na poniższe pytanie: **Co to zadanie da kandydatowi oraz co może wnieść dobrego do życia drużyny/gromady?**

Jeśli już uzgodniłeś z opiekunem program próby i przygotowaliście plan współpracy, jesteś gotowy do kolejnego kroku – czyli do spotkania z Komisją Instruktorską, zatwierdzenia i otwarcia próby

Jak będzie wyglądało pierwsze spotkanie z Komisją Instruktorską?

Pamiętaj! Obecność opiekuna na otwarciu próby jest bardzo ważna. Choć rozmowa będzie się toczyła między Tobą, a członkami komisji, to opiekun może uzupełnić twoją wypowiedź albo dodatkowo wyjaśnić coś komisji. Pamiętaj, że spotkaniu będziemy też chcieli omówić wspólnie z opiekunem jego plan pracy z Tobą jako podopiecznym.

Spotkanie z komisją przy otwieraniu próby ma zwykle następujący przebieg:

- 🕒 Autoprezentacja kandydata (pokaż kim jesteś nie tylko w harcerstwie, ale też w życiu prywatnym i zawodowym, czyli w pracy, w szkole lub na uczelni) i ewentualne pytania i odpowiedzi
- 🕒 Przedstawienie programu próby (pokaż kim chcesz być i w jaki sposób planujesz to osiągnąć).
- 🕒 Dyskusja nad programem próbą, ewentualne propozycje uzupełnień lub modyfikacji (skorzystaj ze zbiorowego doświadczenia członków komisji).
- 🕒 Rozmowa z opiekunem na temat jego możliwości sprawowania opieki i planu indywidualnej pracy z podopiecznym,(słuchaj uważnie, bo potem będziesz mógł trzymać opiekuna za słowo).
- 🕒 Podjęcie przez komisję decyzji o zatwierdzeniu lub odrzuceniu programu próby.
- 🕒 Podjęcie przez Ciebie decyzji o przystąpieniu do próby, w której komisja być może dokona jakichś poprawek (to Ty musisz być przekonany do próby, nie komisja).

Jeśli program próby ulegnie modyfikacji podczas rozmowy z Komisją Instruktorską, poprosimy Cię, abyś przesłał nam poprawioną kartę. Wtedy wystąpimy do komendanta chorągwi z wnioskiem o otwarciu próby. Możesz się tego spodziewać w najbliższym rozkazie. Gdyby komendant miał jakiegokolwiek wątpliwości (co zdarza się niezwykle rzadko) zaprosi Ciebie i Opiekuna na dodatkową rozmowę.

Teraz już możesz brać się do roboty i realizować próbę. Masz na to tyle czasu, ile uzgodniłeś z Komisją Instruktorską.

Realizacja próby

Rób konsekwentnie to, co zaplanowałeś. Jeśli się potkniesz i upadniesz - wstań jak najszybciej i nie załamuj rąk. Korzystaj z doświadczenia, rady i pomocy opiekuna. Jeśli zdasz sobie sprawę, że czegoś jeszcze nie wiesz albo nie umiesz, poproś go, by Cię tego nauczył. Informuj go o wszystkim, co dotyczy próby, a czego mógłby nie wiedzieć. Jeśli jakieś zadanie stanie się nieaktualne lub stracisz możliwość jego wykonania z powodów od Ciebie niezależnych, również konsultuj się z opiekunem, zaproponuj inne zadanie i poproś komisję o modyfikację programu próby. Jeśli opiekun twierdzi, że coś zaważyłeś i powinieneś powtórzyć, staraj się dowiedzieć jakie błędy popełniłeś i jak możesz je naprawić podczas kolejnego podejścia do wykonania zadania. Gdybyś nadal miał z tym problem, poproś opiekuna, aby wykonał zadanie razem z Tobą. Patrz i ucz się od niego, a potem staraj się powtórzyć. Kiedy zrealizujesz wszystkie zaplanowane zadania i opiekun uzna je za poprawnie wykonane, zgłoś się ponownie na rozmowę z komisją w celu zamknięcia próby.

Jak przygotować się do rozmowy z Komisją Instruktorską o zamknięciu próby?

Na spotkaniu zamykającym próbę powinieneś przedstawić Komisji sprawozdanie z realizacji próby, czyli rozwinąć informacje, jakie zawarłeś w przesłanym wcześniej raporcie. Bardzo ważne, abyś był w stanie dokonać rzetelnej ewaluacji swojej próby. Odpowiedz sobie na pytanie: **czy osiągnąłem to, co sobie założyłem realizując każde z zadań?** Czy samokształceniowy cel, dla którego umieściłem to zadanie w próbie, został osiągnięty? Czy uzyskałem zaplanowane efekty? W tym miejscu docenisz znaczenie miernika, jaki przyjąłeś przy projektowaniu zadania. Może się okazać, że zrealizowałeś je tylko częściowo. Jeśli dobrze dobrałeś miernik, będziesz wiedział, w jakim stopniu to Ci się udało, a w jakim nie. Pomyśl, jakie mogły być przyczyny takiego stanu rzeczy i bądź przygotowany na pytanie o to, co można było zrobić, żeby osiągnąć pełen sukces. Bądź przy tym wobec siebie bardziej krytyczny, niż opiekun i Komisja Instruktorska.

Po drugie, **spróbuj ocenić swoją współpracę z opiekunem**. Przede wszystkim pod kątem tego, ile sam uczyniłeś, aby skorzystać z jego wiedzy i doświadczenia. Czy byłeś wobec niego w porządku, czy dotrzymywałeś terminów i zobowiązań? A może czujesz niedosyt współpracy i uważasz, że wina leży po stronie opiekuna?

Przed spotkaniem z komisją umów się na długą rozmowę z opiekunem, przedstaw mu swoje wnioski i porozmawiajcie zarówno o efektach próby, jak i tym jak przebiegała współpraca. Nawet jeśli coś poszło nie tak, jak sobie wyobrażaliście, lepiej zawniczyć wiedzieć dlaczego tak się stało i co można było zrobić inaczej. Jest prawdopodobne, że takie pytanie padnie podczas rozmowy z komisją.

Jest jeszcze jeden bardzo ważny obszar przygotowania do rozmowy z Komisją. Pamiętaj o początku listu? **Próba jest praktycznym sprawdzianem Twoich predyspozycji i umiejętności instruktorskich.** Zakładaliśmy, że posiadasz niezbędną wiedzę metodyczną. Realizując zaplanowane zadania próby miałeś okazję wykazać, że potrafisz ją zastosować w praktyce, czyli wykazać się posiadaniem umiejętności. Przy okazji mogłeś zdobyć cenne doświadczenie i biegłość w rzemiośle drużynowego. Teraz jednak przychodzi moment, aby się przekonać, czy przyjęte na wstępie założenie było prawdziwe. Komisja nie będzie mogła podjąć decyzji o przyznaniu Ci licencji drużynowego (a tym właśnie jest stopień przewodnika), jeśli nie będzie miała przekonania, że jesteś już świadomym wychowawcą i opanowałeś odpowiednią wiedzę metodyczną. Możesz teraz zapytać: dlaczego nie sprawdzono tego na wstępie? Odpowiedź jest prosta. Czas próby mogłeś wykorzystać na uzupełnienie tej wiedzy. Mogłeś to zrobić na kursach i czerpiąc ją od opiekuna. Miałeś też okazję skonfrontować poznaną teorię z praktyką, z Twoim własnym doświadczeniem i doświadczeniem opiekuna. Nie ma skuteczniejszej metody na zrozumienie sensu wyuczonych wiadomości, niż ta właśnie. Teraz, po doświadczeniu próby, będzie Ci łatwiej udowodnić, że jesteś świadomym wychowawcą, ponieważ nie tylko masz wiedzę, ale też rozumiesz, po co Ci ona i potrafisz ją zastosować w praktyce. Jak to udowodnić? Same efekty próby do tego nie wystarczą. Można zorganizować świetną grę, udany biwak, a nawet poprowadzić drużynę puszczalską, lecz jeśli się nie ma świadomości czemu to służy i jak można to wykorzystać, by odnosić efekty wychowawcze, to sens tego jest żaden. Przyszedł więc czas na sprawdzenie, czy masz tę świadomość. Tylko jak zmierzyć jej poziom? Istnieje metoda w miarę obiektywna i tę właśnie stosuje Komisja Instruktorska. Polega ona na wnikliwej rozmowie z Tobą, ale nie o tym, przykładowo, jak zachęcić harcerzy do zdobywania sprawności tylko o tym, po co w ogóle powinno się je zdobywać i jak to robić, aby odnieść korzyści wychowawcze. Zagadnień, o które

można w ten sposób zapytać jest mnóstwo. Aby ułatwić Ci przygotowanie się do tej rozmowy umieściliśmy na stronie internetowej chorągwi w zakładce Komisji Instruktorskiej listę pytań problemowych, których zadania możesz się spodziewać podczas rozmowy z Komisją? Przejrzyj je przed spotkaniem i spróbuj na nie odpowiedzieć. Jeśli potrafisz, śmiało umawiaj się na spotkanie. Jeśli nie, zastanów się dlaczego, porozmawiaj z opiekunem, zapisz się na odpowiedni kurs, lub szukaj tej wiedzy w lekturach.

Wybierając kurs instruktorski sprawdź czy dostarczy Ci niezbędnej wiedzy metodycznej. Najbardziej obiektywnym źródłem opinii na ten temat będą absolwenci poprzednich edycji. Możesz też sprawdzić program kursu i skonfrontować go z listą pytań, jakie zadaje Komisja Instruktorska.

Jesteś gotowy? Nadszedł czas na spotkanie z komisją.

Jak będzie wyglądało spotkanie z Komisją Instruktorską w celu zamknięcia próby?

Zgłoś się na spotkanie, ustal termin i na tydzień przed wyślij raport z realizacji próby. Na samo spotkanie staw się razem z opiekunem próby i swoim raportem.

Spotkanie z komisją przy zamykaniu próby ma zwykle następujący przebieg:

- 🕒 Krótkie przypomnienie autoprezentacyjne (nie wszyscy członkowie komisji pamiętają Cię z otwarcia próby, może kogoś wtedy nie było?).
- 🕒 Prezentacja przebiegu próby (pokaż co Ci się udało, a co nie, co osiągnąłeś dla siebie i co zrobiłeś na rzecz drużyny, w której jesteś przybocznym, jak układała się Twoja współpraca z opiekunem, co od niego otrzymałeś oraz jakie masz generalne wnioski z próby?).
- 🕒 Dyskusja z komisją przy udziale opiekuna na temat oceny efektów próby (teraz sam się przekonasz jak ważne są opinie opiekuna).
- 🕒 Rozmowa z komisją, która zada Ci kilka pytań problemowych sprawdzających stan Twojej wiedzy instruktorskiej i świadomości jako harcerskiego wychowawcy (odpowiadaj na nie w taki sposób, aby pokazać, że rozumiesz sens tego co robisz, że wiesz na czym będzie polegała Twoja rola w harcerstwie jako instruktora, drużynowego i wychowawcy).
- 🕒 Podjęcie przez komisję decyzji o zamknięciu próby z wynikiem pozytywnym, przedłużeniu jej i uzupełnieniu o nowe zadania lub zakończeniu z wynikiem negatywnym. Decyzja podejmowana jest na podstawie oceny Twoich odpowiedzi na zadane pytania problemowe (poziom wiedzy i świadomości instruktorskiej) oraz na podstawie oceny realizacji próby (poziom umiejętności i doświadczenia). O ile komisja nie postanowi inaczej, będziesz mógł być obecny podczas dyskusji na temat podejmowanej decyzji (wysłuchaj jej ze zrozumieniem i postaraj się wyciągnąć z niej wnioski).
- 🕒 Jeżeli zapadnie decyzja o przedłużeniu próby i uzupełnieniu jej o dodatkowe zadania, zostaniesz poproszony o uzupełnienie karty próby o podjęte ustalenia i stawienie się na kolejne spotkanie po wykonaniu zadań.

- 🕒 Podobnie może stać się wtedy, gdy komisja uzna Twoje odpowiedzi na zadanie pytania problemowe za niezadowalające. Wtedy zostanie ustalony nowy termin spotkania, aby dać Ci drugą szansę.

I co dalej?

Próba zostanie zamknięta z wynikiem pozytywnym, jeśli spełnione będą łącznie trzy warunki:

1. Kandydat w dniu zamknięcia próby posiada odpowiedni stopień harcerski. Zalecamy, aby mieć otwartą próbę na stopień Harcerza Rzeczypospolitej, przy czym otwarcia tego stopnia oczekujemy bezwzględnie od kandydatów, którzy są już po wakacjach maturalnych.
2. Komisja Instruktorska na podstawie rozmowy z kandydatem oceni poziom jego wiedzy metodycznej oraz ideowej, a tym samym poziom jego świadomości jako harcerskiego wychowawcy i uzna go za wystarczający do prowadzenia samodzielnej pracy wychowawczej na funkcji drużynowego.
3. Komisja Instruktorska na podstawie pozyskanej wiedzy o realizacji zadań (w tym stopnia ich realizacji) uzna, że kandydat zdobył wymagane umiejętności i posiadał odpowiednie doświadczenie, pozwalające mu efektywnie pod względem wychowawczym i sprawnie pod względem metodycznym prowadzić pracę z wędrownikami/harcercami/zuchami.

Jednak to nie komisja lecz komendant chorągwi przyznaje stopień instruktorski. To on podejmuje ostateczną decyzję. Zadaniem komisji jest tylko ułatwić mu tę decyzję w postaci złożenia stosowanego wniosku. Jeśli zamkniemy Ci próbę z wynikiem pozytywnym, bezzwłocznie wystosujemy wniosek o przyznanie stopnia. Możesz się tego spodziewać w najbliższym rozkazie. W dniu, w którym rozkaz zostanie opublikowany, będziesz mógł założyć granatową podkładkę pod krzyż harcerski i starać się o mianowanie na funkcję drużynowego. Ale pamiętaj! Pełnoprawnym instruktorem ZHR zostaniesz dopiero w chwili złożenia zobowiązania instruktorskiego. Pilnuj terminów i nie przegap okazji, by takie zobowiązanie złożyć.

Czuwaj!

Komendant Chorągwi / Szef KI

Formalności związane z próbą instruktorską

Przed rozpoczęciem zdobywania stopnia należy zapoznać się z Regulaminem Stopni Instruktorskich ZHR oraz wytycznymi do prób instruktorskich prowadzonych na Mazowszu (rozkaz Komendanta MChH L19/2010). Następnym krokiem jest wybranie opiekuna i ułożenie z nim programu próby oraz planu pracy opiekuna z podopiecznym. Pamiętaj o **minimalnych wymaganiach formalnych dotyczących stopnia opiekuna:**

- opiekunem próby na przewodnika realizowanej przez przybocznego w drużynie prowadzonej przez opiekuna może być ów drużynowy w stopniu minimum przewodnika z otwartą próbą podharc mistrzowską,
- w pozostałych przypadkach opiekun próby na przewodnika musi być instruktor czynny w stopniu minimum podharc mistrza,

Otwarcie Próby

Przed planowanym terminem posiedzenia Komisji Instruktorskiej należy przesłać komplet dokumentów do Sekretarza Komisji. Dla otwierających próby komplet dokumentów oznacza wypełnioną odpowiednią KARTĘ PRÓBY wraz z:

- projektem próby (pamiętaj o lekturach),
- opinią opiekuna,
- planem pracy opiekuna z podopiecznym.

Termin spotkania z komisją zostanie wyznaczony nie wcześniej niż siedem dni po dostarczeniu kompletnej karty próby.

Materiały, które przesyłasz komisji, powinny być zawarte **w jednym pliku**, a jego nazwa powinna zawierać Twoje imię i nazwisko. Jeśli chcesz do tego dołączyć inne dokumenty - wszystkie pliki oznacz swoim imieniem i nazwiskiem (najlepiej napisz w nagłówku – będą się automatycznie powtarzać na każdej stronie). Tak przygotowane pliki wyślij na adres: ki-maz@zhr.pl

Zamknięcie próby

Przed spotkaniem z komisją, na którym odbywa się zamknięcie próby, kandydat powinien przesłać do Sekretarza Komisji Instruktorskiej następujące dokumenty:

- raport z wykonania zadań próby (zwięźle opisujący realizację zadań i stopień uzyskania założonych efektów zgodnie z przyjętym miernikiem),
- opinię przełożonego,
- materiały ustalone przy otwarciu próby, które pozwolą na zweryfikowanie wykonania zadań np. plany pracy, projekty materiałów metodycznych i szkoleniowych, skrypty przygotowane w trakcie próby, czadowe zdjęcia itd.

Materiały, które przesyłasz Komisji, powinny być w miarę możliwości zawarte **w jednym pliku**, a jego nazwa powinna zawierać Twoje imię i nazwisko. Jeśli chcesz do tego dołączyć inne dokumenty - wszystkie pliki oznacz swoim imieniem i nazwiskiem (najlepiej napisz w nagłówku – będą się automatycznie powtarzać na każdej stronie). Tak przygotowane pliki wyślij na adres: ki-maz@zhr.pl

Termin spotkania z Komisją zostanie wyznaczony nie wcześniej niż siedem dni po dostarczeniu kompletu wymaganych dokumentów.

Pisząc raport zacytuj przyjęte zadania tak, jak napisałeś w planie próby i dopiero pod opisem każdego z nich opisz jak je zrealizowałeś. Nie musisz nadmiernie się rozpisywać, ale postaw się w miejscu członków komisji i zadaj sobie pytanie: czy na podstawie takiego opisu ktoś może sobie wyrobić zdanie o tym, co zrobiłem? To zawsze pomaga.

Jeśli realizujesz próbę przewodnikowską pełniąc funkcję przybocznego, opinię wystawia Twój drużynowy, także wtedy gdy jest Twoim opiekunem. Wyjątkowych sytuacjach kiedy Komisja dopuści inną formę próby opinię wystawia Twój hufcowy.

POWODZENIA